

jönnek a polgárok gyakorolni szabad választási jogukat.

A szavazás lefolyása már minden ízében mulattató. Szavazólapokkal történvén a választás, az elnök rendesen a legelőzékenyebben viselkedik. Pl., ha d. e. 10 órára jelennek meg a szavazók, az elnök már 8 órától hánytja az urnákba a szavazólapokat, melyekre a neveket írta; úgy hogy a tisztelt polgároknak egyéb teendőjük nincs, mint csendesen megköszönni az elnök ur azon fáradozását, hogy helyettük szavazott. Ha pedig valakinek eszébe jut ezen eljárás ellen tiltakozni, az ilyen csendeháborítót az elnök ur egyszerűen — becsuktatja.

Hogy a kormányra eső szavazatok minél nagyobb száma hirdethesse a polgárok kormányhűségét, a kormány jelöltjének urnájában helyet foglal élő és élettelen teremtmény neve. Élők és holtak, csecsemők és rokkantak, bankárok és utcai csavargók minden lehető és lehetetlen címen el lesznek fogadva az elnök ur által.

Igy történt aztán, hogy madrid 2000 kormánypárti szavazója a választás alkalmával 46,000 szavazatot mutatott fel.

Gondoskodva van külső lelkesedéssel is. Naplopók, járdataposók s több efféle csöcselék napidíj mellett csoportokba áll s hangos buzgalommal magasztalja a »gondviselészterü« kormányférfiak nagyságát. Az ilyen bandák aztán tüntető zajjal mennek szavazni, az elnök ur lapjaikat egész tisztelettel elfogadja — egy nap ötször is.

Természetes, hogy az ilyen módon összeállított parlament a nép előtt a legnagyobb megvetés tárgya. Mivel pedig ez hozza mégis a törvényeket, melyek megtartására az országot erőhatalommal kényszeríti, — mélyes gyűlölettel tekint az ország a képviselőház felé.

Azért hangoztatják Spanyolországban jelenleg, hogy »ez volt az utolsó képviselőválasztás, mely után a teljes anarchia, vagy a dictatura következik.«

A céhekről.

Örömmel pillantottam reá az »Esztergom«-ban megjelent »A céhek és az ipartörvény« című cikkre és jól esett olvasnom, hogy már mégis találkozott valaki, a ki felszólalni mer a »céhek« érdekében. Hogy az ifjabb nemzedék nem beszél róla, az neki megbocsátható, mert nem ismerte az intézményt; de hogy a régi gárdából nem kelt védelmére eddig senki, ezt helytelen eljárásnak tartom. Azonban nem szabadna itt beérni holmi apró ujságeikkel, mert ezek szava elhangzik; itt nagyobbra kellene vállalkozni; meg kellene írni a céhek egész történetét. Sok érdekes okmány kallódott már el azt tudom, de még sok megvan és él még sok régi ember, a ki elbeszélés folytán sokat tudna átadni az utókornak.

Kár, nagy kár, hogy ezt a kipróbált intézményt oly könnyen elvetette magától az emberiség és az érdekeltek nem keltek a védelmére. Lehet, hogy a régi céhrendszernek voltak már oly ósdi szabályai, a melyek a modern világba nem illettek, lehet, mondom, — de hát minden régi házat rögtön le kell rombolni, nem lehet a régi alapon újjáalakítani? Nézetem szerint a céheknek a főhibája az volt, hogy ezen intézmény határozottan a keresztény vallás alapjára volt fektetve; ez szúrta az ellenség szemét; a vallást kellett kirántani a láb alul és akkor lehetett csak várni azt, hogy a nagy töke uralomra jut és maga alá gyurja a kisipart, és oda juttatja, a hol most van. Nézetem szerint a mai virágzó vagy jobban mondva túltengett gyári ipar a kis iparost nem tette volna annyira tönkre, ha fennállana a régi céhrendszer és vele annak vallás-erkölcsi támasza.

Hogy bővebben ne kelljen szólni, a céheknek az Isten és a felebaráti szeretet volt alapja; az ipart, a munkát Isten nevében felebarátunk hasznára gyakorolni. A céhek arra voltak, hogy az egyfajta iparosokba a társulás által szeretetet és összetartást öntsenek és ellenőrizve a jó munkát, védve az iparost, a vevő és a vevőt, az iparos irányába összehangot hozzanak létre; és ők mindezt az Isten és felebarát iránti szeretet kapcsán tették és ennek eszköze volt a vallás; azért fektettek oly nagy súlyt a vallásra nem pusztán mint érzésre, ha-

nem annak külső jelentkezésére és azért óvták szabályok és törvények által a tagokat a vallástalanságtól. Mit nélkülözünk ma az iparosnál? Gyengén szólva: a megbízhatóságot, vagy keményen beszélve a becsületességet. És mi ennek az oka? Nincs meg erre az alap; az Isten félelme, a mélyebb vallásosságból eredő isten-törvénynek a tisztelete és félelme; mert a ki elveti magától az istenfélelmet, mi fogja azt vezérelni? Semmi. A régi céhvilágban a vallás gyakorlatának szigorú betartása nemesítőleg hatott átaljában; és ha egyesek találkoztak is olyanok, a kik bensőleg csak kevésbé voltak oly odaadással a vallás befolyása iránt és ennek folytán erkölcsükben megfogyatkozva, becsületükben és megbízhatóságukban tán alább állottak, azok a közvélemény elítélő súlya alatt összetörték.

Az inas gyerek, a kinek az iskolából kevés jutott a házban tapasztalt vallásosságon kívül, kénytelen volt hittant tanulni és felszabadulnia nem lehetett, ha a vallást hallgatásában hanyag volt. A vasárnap és ünnep megszentelve volt. A vasárnap a testnek nyugalmat, a léleknek tápot adott. A szent beszéd hallgatása hatott az észre, úgy mint a szívre; a körmeneteken való zászló alatti testületi megjelenés a jó példa erejével hatott. Ezen vallásosságból származott a finomabb kedély, erkölcs. Az iparos, a kit az egész heti munka fárasztott, a kinek figyelme mintegy elterelve lett a lélektől, az ünnepi szónoklat alatt tanulta meg az ember magasabb hivatását ismerni. A vallási alap adta a mesternek a jogot a kezébe, hogy az inas és legény szívére hatott jó példa által és az Isten törvénye adta a céhmesternek a kezébe a jogot az erkölcstelenség büntetésére is. A nagy résznek vallás-erkölcsi tiszta magaviselete és a bűn büntetése nem engedte, hogy az erkölcstelenség egyesnél, úgy mint az összesnél lábra kapjon. Becsületes, szorgalmas, takarékos, emberbecsülő volt az egyes, azért, mert az összesség olyan volt; a ki itt kivált, az elveszett, mert ez támaszra sehol sem talált.

Valóban bosszantó az, a mit ma olvasunk a munkáskérdésről. Mindent a nagy tőkének róvnak föl, a mely a kicsit elnyeli, ebből akarják ki-magyarázni az okosak az egész munkáskérdést. Tücsköt-bogarat hordnak össze a szocializmus mellett és ellen, ezer módon akarnak a munkáson segíteni, adnak nagy béreket, ujságokat, színelőadásokat, szavazó jogot, csak egyet nem adnak a munkásnak: szívet és belé szeretetet. A vörös zászló, a gyárok felett lebegő vörös kakas, a phrigiai süveg, a gazdag gyárosok tönkretétele nem fogja megjavítani a helyzetet, vigyék vissza a munkást a valláshoz, akkor kap szívet, a mely szeretni fog, mert a mai eszközök csak fokozzák a gyűlöletet a munkás szívében, aki megszűnővén szeretni, az Istent gyűlöli és gyűlöli az embert. A régi céhrendszer a vallásra nagy súlyt fektetett és ez által a lélek életműködése és a testre való befolyása megmaradt, ma elvették a munkástól a lélek iránti gondot, előtérbe lép a test és az életet csak annyiban becsüli, a mennyiben a testnek szolgálhat; — azaz felébredt az állati rész abban, a kit vallás vesztén igavonóvá, nem pedig lélelkekkel is megáldott emberré tett a modern munka.

Ma a panaszok panasza az, hogy a munkás nem tud megélni a keresetéből. De én hozzá teszem, hogy a mint ma a munkások tulnyomólag nagy része él, csakugyan nem élhet meg, illetőleg ahhoz és oly élethez, a melyet manap visznek, nem elég a jövedelem. Lám nem volt az a baj a céh-rendszerben, ahol a mester a legénnyel és inással evett egy asztalnál, olyan táplálékot, a minek a mostani munkás az ő koresmaasztalán színét sem látja soha. Ha a mostani munkás azt a kosztot akarná bírni minőség és mennyiség dolgában, a mi a régi céhrendszer idején divott, bizony hamar felszaporítaná évi munkadíját. Igen, az akkori jól táplált, jó és tiszta erkölcsű,

vallásos iparos, másképp »mulatott,« mint a mai, a ki a dorbézolást, a testi és lelki, szellemi és anyagi tönkrejutásig hajszolt élvezeteket nevezi mulatságnak. És ma nem a vallás, nem az isteni félelem a fentartó erő — tehát nincs a ki a sülyedőt fentartsa vagy jobb útra térítse; hanem ha sivár lelke és munka és élvágy által elernyedte teste őt a társadalomból mintegy kiveti; vagy odadobja a kórház szalmazsákjára aszottan, nem ismervén az utat az Istenhez, vagy átkot mond arra az emberre, a kinél még pénzt tud.

Régi időben mi volt a legény fizetése? Azért a második évben mégis volt ezüst gombos ruhája. Mi tanította az akkori iparost a mértékletességre, mi a szolid élvezetekre, ha nem a céhbéli vallásos nevelés? Azt hiszem, több vallásadta erkölcs mellett kevesebb bérért is lennének ma is jó munkások.

De elég! A munkás-kérdést a mostani nagy-eszű urak nem fogják megoldani. Bécsben egy szocialista azt mondta a mult héten: »szocialista és keresztény egyszerre senki sem lehet.« Ime! hol a baj? látjuk, mert ez őszintén szólott.

Hej! ha vissza gondolok gyermekkoromra, midőn mint iskolás fiú a céhmiséken ministrálva (és a céhmestertől a mise után megkaptam a régi garast) látok együtt egy-egy céhet; őszhajú mestereket, java és fiatal korbelleket, segédeket és inasokat, ájtatos magaviseletben, bizony azt kell ma mondanom, hogy ebben a korban még nem volt hajlam a szocializmusra meg streikra!

Szép volt ez! de hol van az az idő! Tán jó volna mégis ha vissza jönne! Tehát... vissza a kereszténységhez. **Agricola.**

Levelezés.

A nagysallói ünnepély.

— Kiküldött tudósítók jelentése. —

Az 1849. ápril 19-én vívott nagysallói győzedelmes csatában elvérzett vitéz honvédek emlékére Barsvármegye közönsége ezelőtt 20 évvel egy díszes gránit-oszlopot emelt, melyet akkor nagy ünnepélyességek között lepleztek le. Azóta Nagysalló hazafias közönsége az évfordulót évenként megüli. Azonban ez évben, a millenniumra való tekintettel, nagyobb szabásúvá tették ezen ünnepet. Már napokkal ezelőtt Léva város falain nagy plakátok hirdették, hogy az ünnepi szónok Bartha Miklós országgyűlési képviselő lesz; a lévai dalárda 2 énekkel fog szerepelni; lesz szavalat, bankett, fáklyásmenet és kivilágítás. Mindez csak fokozta a város hazafias érzelmű polgárainak mélyes hazaszeretettől lángoló szívében a vágyat, hogy minél számosabban vegyenek részt az ünnepségen, melyre magából Léva-ból vagy 500 főnyi intelligens közönség rándult le; köztük a függetlenségi pártkör — mely örökzöld koszorút, és a nemzeti párt számos tagja kik gyönyörű 2 méteres babérkoszorút vittek a szoborra. 11 órára körülbelül 1000 főnyi közönség gyűlt össze a nagysallói pályaudvaron, várván a Nána felől érkező vonatot, melyen az ünnepi szónok, Holló Lajos és Konkoly-Thege Sándor orsz. gy. képviselők és több hírlapíró — kettő Kolozsvárról — társaságában megérkezett. A vendégeket szünni nem akaró éljenzéssel fogadták, melynek csillapultával dr. Dudics Endre nagysallói körorvos szépen átgondolt dikcióval üdvözölte a vendégeket. Miután Bartha röviden hálás köszönetét fejezte ki ezen ünnepélyes fogadtatásért, megindult a valóban festőiesen impozáns menet az állomástól 20 pernyi távolságra fekvő városkába. A menetet 200 főből álló banderium, ficánkoló paripákon, lobogó ingujjban vezette, melyet beláthatatlan kocsisor követett. A vendégek Varga József plébános vendégszerető házához tértek be, ahol dr. Ruffy Pál Barsmegye alispánja, ifj. Majláth István megyei főjegyző és közéletünk számos kitünősége várakozott a vendégekre.

